

بسم الله الرحمن الرحيم

دانش اگر در ثریا هم باشد مردمانی از سرزمین پارس بر آن دست خواهند یافت.

پیامبر اعظم (ص)

شرح جامع

زبان شناسی

«زبان شناسی»

(زبان شناسی – آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان)

مولفان: ندا موسوی – پیمان کی فرخی

پیشگفتار ناشر

خداوند بزرگ را شاکریم که فرصتی عنایت فرمود تا بتوانیم قدمی در جهت گسترش علم و فرهنگ کشور عزیزمان برداریم و مسیری هموار را در اختیار مخاطبان و داوطلبان علاقمند به ادامه تحصیل قرار دهیم. از آنجائی که در حوزه کتاب‌های درسی و کمک درسی کارشناسی ارشد کتاب‌های زیادی به رشته تحریر در آمده است با این حال وجود یک مجموعه جامع، دقیق، کامل و دارای رفرنس (منابع) مستند احساس می‌شود.

همیشه دغدغه داشتیم که ای کاش می‌شد تمامی منابع پراکنده و گاهاً دست نیافتنی کنکور در یک مجموعه به گونه‌ای جذاب و شیوا آماده می‌شد و همچنین سوالات دوره‌های قبل کنکور نیز به گونه‌ای تشریحی پاسخ داده می‌شدند، که خدش‌های بر آنها وارد نشود و خیال داوطلبان عزیز آنقدر آسوده باشد که اطلاعات مندرج در پاسخنامه‌ها را برای بهره‌گیری در آزمون خود بکار گیرند. این کار با یاری خداوند بزرگ و همکاری نخبه‌ترین دانشجویان و اساتید کشور در انتشارات ارشد هماهنگ گردید و در تمامی مقاطع تحصیلی از کاردانی به کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در حوزه آزمون‌های سراسری – آزاد و پیام نور بسته‌های آموزشی شامل کتاب‌های بانک سوالات و کتاب‌های شرح جامع درس آماده گردید. در تهیه مجموعه‌های فوق‌الذکر از فارغ‌التحصیلان کارشناسی ارشد و دکتری که حائز رتبه‌های تک رنژی کنکور می‌باشند، استفاده کرده‌ایم، تا شما عزیزان بتوانید در راستای افزایش توان علمی خود در جهت نیل به مقصود خویش نایل آید. بدون تردید می‌توان گفت که برای اولین بار در نظام آموزشی کشور مجموعه‌ای به این سبک عرضه می‌شود که در کیفیت و کمیت بی‌نظیر بوده و تمامی نیازهای دانشجویان و داوطلبان عزیز را پوشش می‌دهد. امید است که استفاده از این مجموعه عزیزان را در جهت موفقیت در آزمون یاری رسانده باشد. در پایان لازم به ذکر است که بی‌نقصی محض از آن خداوند متعال می‌باشد، بنا براین از تمامی خوانندگان و داوطلبان عزیز خواهشمندیم نظرات سازنده خود را در مورد این کتاب به سایت انتشارات ارشد اعلام نمایند تا ما را در جهت هر چه بهتر آماده کردن این محصولات یاری رسانند.

با تشکر

ناشر

www.arshadbook.ir

پیشگفتار مولف

این کتاب به شرح نکات و مباحث عمده زبان‌شناسی در سطح داوطلبان کنکور کارشناسی ارشد می‌پردازد. کتاب در هشت فصل طبقه‌بندی شده و کوشیده‌ایم که کلیه مطالب لازم را به صورت مختصر و دقیق گرد آوریم. در واقع مطالب، خلاصه و گزیده‌ای از منابعی هستند که در پایان کتاب آورده شده‌اند اما به علت درسی بودن مطالب و هدف فصل‌بندی‌ها، از نوشتن منابع در داخل مطالب خودداری کرده‌ایم.

امیدواریم که مجموعه حاضر، راهگشای خوبی برای علاقمندان به این رشته باشد.

ندا موسوی
پیمان کی‌فرخی

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

پیشگفتار ناشر	۳
پیشگفتار مولف	۴
فصل اول: مقدمات زبان‌شناسی	۹
فصل دوم: آواشناسی و واج‌شناسی	۲۷
فصل سوم: صرف	۸۹
فصل چهارم: نحو	۱۱۳
فصل پنجم: معنی‌شناسی	۱۴۵
فصل ششم: مکاتب زبان‌شناسی	۱۷۷
فصل هفتم: زبان‌شناسی تاریخ و طبقه‌بندی زبان‌ها	۱۹۹
فصل هشتم: جامعه‌شناسی زبان و روان‌شناسی زبان	۲۱۵

فصل اول

مقدمات زبان شناسی

فصل اول

مقدمات زبان‌شناسی

۱- مقدمات زبان‌شناسی

۱-۱- زبان‌شناسی

زبان‌شناسی چنانکه از نامش پیداست، بررسی علمی زبان است. این علم البته به بررسی زبان مادری نیز می‌پردازد اما در وهله ی نخست به زبان در مفهوم عام آن می‌نگرد، یعنی از یک سو همه ی زبانها و از سوی دیگر آن خصوصیات انسان که او را از جانداران دیگر متمایز می‌سازد.

زبان‌شناسی امروز علمی است مانند همه علوم دیگر، دارای اصول و قواعد و روشهایی مبتنی بر مشاهده و تجربه و استقرا و بر اساس ملاکهای صوری و عینی.

۱-۲- زبان

فرضیه های بسیاری در مورد منشأ گفتار انسان مطرح شده است که در زیر به آنها می‌پردازیم:

۱- منشأ الهی: بر اساس این دیدگاه، خداوند آدم را آفرید و آنچه آدم هر ذی حیاتی را خواند، همان نام او شد.

۲- منشأ آواهای طبیعی: در این نگرش، کلمه های اولیه احتمالاً تقلیدی از صداهای طبیعی هستند که مردان و زنان آن دوران از محیط اطراف خود شنیده اند. موید این نظریه این واقعیت است که در تمامی زبانهای معاصر کلماتی وجود دارد که ظاهراً تلفظ آنها صداهایی طبیعی را منعکس می‌کند. در واقع، این نوع نگرش به منشأ زبان را نظریه "نام آوایی" (bow-wow theory) نامیده اند.

البته سوالی که مطرح می‌شود این است که بر اساس این نظریه، افراد چگونه - گذشته از مفاهیم انتزاعی - چیزهای بی صدا را می‌توانسته اند مورد خطاب قرار دهند؟

برخی نیز پیشنهاد کرده اند که صداهای اولیه زبان، از فریادهای طبیعی ناشی از احساس درد، خشم، لذت و مانند آن بوجود آمده است.

دیدگاه دیگری در مورد "صداهای طبیعی" وجود دارد که به "نظریه نام آوای گروهی" (yo-heave-ho theory) معروف است. شاید صداهای شخصی که کار بدنی می‌کند منشأ زبان ما باشد، خصوصاً وقتی که آن کار بدنی چند نفر را به خود مشغول کرده و لازمه انجام دادن آن هماهنگی گروهی باشد. جاذبه این نظریه آن است که زبان انسان را در عرصه ای کم و بیش اجتماعی تبیین می‌کند.

۳- منشأ حرکتی بیانی: نظریه منشأ حرکتی بیانی (oral- gesture source) به ارتباط بین حرکتهای جسمی و صداهای دهانی می‌پردازد. این نظریه مدعی است که در ابتدا مجموعه‌ای از حرکات جسمی به عنوان یک وسیله ارتباطی گسترش یافته و سپس مجموعه‌ای از حرکات بیانی، خصوصاً با به کارگیری دهان، رو به تکامل نهاده است.

۴- همسازی فیزیولوژیکی: پیشنهاد دیگر در مورد منشأ گفتار انسان، بر بعضی ویژگیهای جسمی انسان‌ها مبنی است که در موجودات دیگر، حتی پستانداران نخستین پایه نیز وجود ندارند. این خصوصیت‌های جزئی، بیشتر به عنوان همسازیهایی فیزیولوژیک (physiological adaptation) به حساب می‌آیند که به خودی خود، گفتار تولید نمی‌کنند، بلکه راهنماهای خوبی هستند دال بر اینکه دارنده چنین خصوصیت‌هایی، احتمالاً توانایی نطق دارد. ویژگیهای خاص دندانها، حنجره، حتی مغز انسان را می‌توان نمونه‌ای از این همسازیهایی فیزیولوژیک در نظر گرفت.

۵- گفتار و نوشتار: در روند تکاملی گفتار، مسلماً انسانها صورتهای گوناگون صداهای طبیعی مثل "کوکو" و "دنگ دنگ" را با یکدیگر تلفیق می‌کرده‌اند. به هر حال به نظر می‌رسد که این صداها و حتی حرکات جسمی پیرامون آن (مانند اشاره کردن یا بالا بردن ساعد و ...) صرفاً مشخص‌کننده یکی از نقشهای کاربردی زبان باشد که می‌توانیم آنرا به نقش تبادلی (interactional) توصیف کنیم. نقش مذکور مربوط به این امر می‌شود که چگونه انسانها زبان را به منظور تبادل اجتماعی یا اقتصادی به کار می‌گیرند و چگونه از آن برای ابراز دوستی و تعاونی یا دشمنی، رنجش و درد استفاده می‌کنند. اما زبان نقش مهم دیگری نیز دارد، یعنی نقش القایی (transactional) که بوسیله آن، انسانها توانایی زبانی اشان را برای انتقال دانش، مهارتها و اطلاعات به کار می‌برند. این نقش نسل به نسل تکامل یافته و برای بوجود آوردن یک پیشینه با ثبات تر از دانسته‌های قبلی، از صورت محدود گفتاری به ایجاد کلمه‌های مکتوب و نهایتاً زبان نوشتاری حرکت کرده است.

۳-۱- خصوصیات زبان

زبان انسان خصوصیات منحصر به فردی دارد که آنرا از سایر صورتهای نشانه‌ای متمایز می‌کند:

۱- ارتباطی در برابر اطلاعاتی (communicative versus informative): برای توصیف این خصوصیات، باید در وهله اول بین نشانه‌های صرفاً ارتباطی و نشانه‌های (احتمالاً) غیرعمدی اطلاعاتی تمایز قائل شویم. در هنگام صحبت کردن ممکن است از روی ظاهر یا نحوه‌ی صحبت کردن ما، اطلاعات بسیاری منتقل شود (مانند اینکه ما راحت نیستیم چون مرتب روی صندلی جابجا می‌شویم یا سرما خورده ایم چون عطسه می‌کنیم)، اما نظام زبانی برای ایجاد یک ارتباط آگاهانه و عمدی به کار می‌رود. بنابراین وقتی که ما تمایز بین انسان و ارتباط حیوانات را بررسی می‌کنیم، در واقع هر دو را بر حسب استعداد آنها در ایجاد ارتباط عمدی در نظر می‌گیریم.

۲- خصوصیات منحصر به فرد (unique properties): شش خصوصیت وجود دارند که بخش منحصر به فردی از زبان انسان هستند و بعید به نظر می‌رسد که در نظامهای ارتباطی سایر موجودات یافت شوند:

جابجایی (displacement)

انسان می‌تواند راجع به زمان گذشته، آینده و سایر موقعیتهای حرف بزند. این خصوصیت زبان انسان را جابجایی نامیده‌اند. این امر به کسانی که از زبان استفاده می‌کنند اجازه می‌دهد درباره چیزها و وقایعی که در محیط فعلی وجود ندارد گفتگو کنند. تصور عمومی بر این است که ارتباط حیوانات فاقد این خصوصیت است.

قراردادی بودن (arbitrariness)

هیچ رابطه طبیعی بین یک صورت زبانی و مصداقی که به آن اشاره می‌کند وجود ندارد. بنابراین یکی از خصوصیت‌های نشانه‌های زبانی، رابطه قراردادی این نشانه‌ها با چیزهایی است که بر آنها دلالت می‌کنند. صورتهای زبان انسان خصوصیتی را نشان می‌دهند که قراردادی بودن نامیده می‌شود و بین صورتهای و اشیایی که بر آنها دلالت می‌کنند "مناسبتی" وجود ندارد.

زیایی (productivity)

یکی از مشخصه‌های تمام زبانها این است که پیوسته در آنها گفته‌های جدیدی بوجود می‌آید. کودکی که مراحل زبان آموزی را طی می‌کند، خصوصاً در تولید گفته‌هایی که قبلاً هرگز نشنیده فعال است. برای بزرگسالان موقعیتهای تازه‌ای بروز می‌کند یا چیزهای جدیدی باید توصیف شوند؛ بنابراین کسانی که از زبان استفاده می‌کنند، باید برای ادای عبارتها و جمله‌های جدید، ماهرانه دانسته‌های زبانی خود را به کار گیرند. این خصوصیت زبان انسان زیایی (خلاقیت یا باروری یا بی‌انتهایی) نامیده شده است. این جنبه از زبان نشان می‌دهد که تعداد بالقوه گفته‌ها در هر یک از زبانهای بشری نامحدود است.

از آن طرف، نظام نشانه‌ای حیوانات دارای خصوصیتی است که مرجع ثابت (fixed reference) نامیده می‌شود. هر نشانه‌ای برای ارتباط با یک شیء یا موقعیت خاص تثبیت شده است.

انتقال فرهنگی (cultural transmission)

انسان زبان را در یک فرهنگ و از دیگر گویشوران کسب می‌کند و نه از طریق ژنهای والدینش. کودکی که از والدین چینی متولد شده، اگر از بدو تولد در ایالات متحده آمریکا و در بین انگلیسی‌زبانان پرورش یابد، اگرچه خصوصیات جسمی را از والدینش به ارث برده، اما بدون شک به زبان انگلیسی صحبت خواهد کرد. این فرایند را که بر اثر آن، زبان از نسلی به نسل دیگر می‌رسد، انتقال فرهنگی نامیده‌اند.

گسستگی (discreteness)

آواهای بکار رفته در زبان، به طور معنی‌داری از یکدیگر متمایزند. مثلاً تفاوت بین آواهای [b] و [p] در عمل خیلی زیاد نیست، ولی وقتی که این آواها در زبان به کار برده می‌شوند، کاربرد هر کدام از آنها به جای دیگری معنی جداگانه‌ای می‌دهد. این خصوصیت زبان را گسستگی می‌نامند.

دوگانگی (duality)

زبان به طور همزمان از دو سطح یا لایه تشکیل شده است. این خصوصیت که از سوی آینده‌مارتینه زبانشناس فرانسوی معرفی شد را دوگانگی یا "تجزیه دوگانه آوا" (double articulation) نامیده‌اند. در تولید گفتار، یک سطح فیزیکی داریم که در آن سطح می‌توانیم آواهای منفردی مانند [n]، [b] و [i] را تولید کنیم. وقتی که آن آواها را در ترکیبات خاصی مثل bin به کار می‌بریم، سطح دیگری بروز می‌کند که دارای معنی است و معنی آن با معنی nib متفاوت است. بنابراین در یک سطح آواهای مجزا داریم و در سطح دیگر معناهای مجزا. این دوگانگی سطح‌ها که در سطح اول به واج و در سطح دوم به تکواژ می‌پردازد، در واقع یکی از اقتصادی‌ترین مشخصه‌های زبان انسان است. چون با تعداد محدودی از آواهای مجزا، قادر به تولید تعداد بسیاری از ترکیبات آوایی (کلمات) خواهیم بود که از نظر معنایی متمایزند.

سایر خصوصیات

زبان انسان خصوصیت‌های بسیار دیگری نیز دارد، اما آنها منحصر به زبان انسان نیستند. از بین این خصوصیات می‌توان به استفاده از مجرای گویایی-شنوایی، دوجانبه بودن، (هر گوینده/فرستنده یک نشانهٔ زبانی می‌تواند شنونده/گیرنده نیز باشد)، انحصاری بودن (نشانه‌های زبانی معمولاً در خدمت اهداف دیگری مثل تنفس یا تغذیه نیستند)، جهتمند نبودن (هر کس می‌تواند نشانه‌های زبانی را در حین شنیدن و حتی بدون دیدن گوینده دریابد) و زوال سریع (نشانه‌های زبانی خیلی سریع تولید و ناپدید می‌شوند) اشاره کرد. بیشتر این خصوصیت‌ها متعلق به زبان گفتاری است، نه زبان نوشتاری.

۴-۱- وظایف یا نقشهای زبان

میان زبان‌شناسان و روانشناسان و منطقیان درباره ی نقشهای زبان اختلاف است. به طور کلی زبان یک نقش اصلی (ایجاد ارتباط) و سه نقش فرعی (تکیه گاه اندیشه، حدیث نفس، ایجاد زیبایی هنری) بیش ندارد. دومین نقش زبان، یعنی تکیه گاه اندیشه، چندان درخور ارزش و اهمیت است که می‌توان آنرا همسنگ نقش اصلی آن دانست.

۵-۱- نقش ارتباطی زبان

هر ارتباطی دست کم سه رکن دارد:

الف) کسی که ایجاد ارتباط می‌کند، یا فرستنده؛

ب) چیزی که بوسیله آن ارتباط حاصل می‌شود، یا پیام؛

ج) کسی که با او ارتباط حاصل می‌کنند، یا گیرنده.

این سه رکن حداقل لازم برای ایجاد ارتباط است. هرچند که زبان در اجرای نقش حدیث نفس به دو رکن اکتفا می‌کند: فرستنده و پیام (زیرا در این مورد گیرنده با فرستنده یکسان می‌شود). اما باید دانست که بعضی از زبان‌شناسان جز این رکنها به سه رکن دیگر هم قایل اند: واقعیت مورد ارتباط و تدابیر حفظ ارتباط و دستگاه رمز مورد استفاده پیام.

۶-۱- تکامل خط

در هنگام بررسی خط باید به این نکته توجه کنیم که بسیاری از زبانهای مکشوف در جهان امروز، فقط صورت گفتاری بکار می‌برند. این زبانها صورت نوشتاری ندارند و تا آنجا که ما می‌دانیم، برای زبانهایی که نظام نوشتاری دارند نیز تکامل خط یک پدیده نسبتاً جدید است. قدمت نوشتاری که متکی به نوعی خط الفبایی باشد، فقط به سه هزار سال قبل می‌رسد.

۱-۶-۱ خطهای تصویرنگار و معنی نگار

گاهی بعضی از تصاویر (مانند نقاشیهای غارها) به طور ثابتی نمایانگر تصورات خاصی هستند که، می‌توانیم آنها را نوعی نوشتار تصویری یا خط تصویرنگار توصیف کنیم. به طور مثال شکلی مثل ☼ احتمالاً برای خورشید بکار می‌رود. نکته مهم در این نوع کاربرد نشانه نمادی این است که باید برای رساندن معانی اساساً مشابه، از صورتهای مشابه استفاده کرد. به مرور زمان، این تصویر احتمالاً صورت نشانه‌ای ثابت تری به خود گرفته و صورتی مثل ☼ علاوه بر خورشید برای "گرم" و "روز" نیز استعمال می‌شده است. این نوع نشانه را بخشی از یک نظام نوشتاری معنایی یا خط معنی نگار دانسته‌اند. تمایز بین خطهای تصویرنگار و معنی نگار عمدتاً تفاوتی است که در رابطه بین نشانه و چیزی که نشانه بر آن دلالت می‌کند (دال و مدلول) وجود دارد. صورتهایی که بیشتر "تصویرنگار" هستند، تصویرنگار و صورتهایی که بیشتر انتزاعی و اشتقاقی اند، معنی نگار تلقی می‌شوند. هرگاه در یک زبان، نشانه

ها نمایانگر کلمه‌ها باشند، آنها را نمونه‌ای از نوشتار کلمه‌ای یا خط واژه نگار تلقی می‌کنند. خط‌های هیروگلیف مصری و خط چینی نمونه‌هایی از خط‌های تصویرنگار هستند که بعدها بیشتر صورت معنی نگار به خود گرفتند.

۱-۶-۲ خط واژه نگار

نمونه خوبی از خط واژه نگار همان است که سومریها در بخش جنوبی عراق امروزی، بین پنج تا شش هزار سال قبل به کار می‌برده‌اند. این نوشتجات را بدلیل استعمال اشکالی خاص در نشانه‌هایشان، عمدتاً نوشتجات میخی (cuneiform) نامیده‌اند. صورت ظاهری این نشانه‌ها هیچ سرخی از مدلول آنها به دست نمی‌دهد. رابطه بین صورت نوشتاری و چیزی که این صورت نمایانگر آن است قراردادی است و ما در خط میخی، نمونه روشنی از نوشتار کلمه‌ای یا خط واژه نگار در دست داریم. بنابراین ما در دوره سومریها مدرکی دال بر بوجود آمدن یک نظام خطی واژه بنیاد (word-based) داریم و آن مدرک، نوشتجات سومریها به خط میخی است که معمولاً از آنها با عبارت "اولین نظام خطی شناخته شده" یاد می‌کنیم. یک نظام نوشتاری معاصر که تا حد زیادی به استعمال واژه‌ها متکی است، نظام نوشتاری چینی است. بسیاری از نشانه‌ها یا علائم نوشتاری چینی برای دلالت بر معنی کلمات به کار می‌روند، نه برای به نمایش درآوردن گفتاری آن زبان.

۱-۶-۳ خط رمزی

یکی از راه‌های استفاده از نشانه‌های موجود برای به نمایش درآوردن آواهای زبان، روشی است که به خط رمزی (Rebus writing) شناخته شده است. در این روش، نشانه‌ای موجود برای یک شیء به عنوان یک نشانه برای صدای کلمه گفتاری‌ای به کار رفته است که معمولاً به همان شیء اطلاق می‌شود. سپس هرگاه که آن صدا یا صورت ملفوظ در کلمه‌ای دیده شود، به جای آن، نشانه‌ی مذکور به کار می‌رود.

۱-۶-۴ خط هجایی

وقتی که یک نظام نوشتاری، مجموعه‌ای از نشانه‌هایی را که نمایانگر تلفظ هجاهاست به کار گیرد، آن را خط هجایی (syllabic writing) می‌نامیم. امروزه هیچ نظام خطی کاملاً هجایی وجود ندارد، ولی زبان کنونی مردم ژاپن دارای تعداد زیادی از نشانه‌های منفرد است که بر هجاهای گفتاری دلالت می‌کنند و در نتیجه اغلب این نظام را به عنوان نظام خطی تقریباً هجایی شناخته‌اند.

در گذشته، هر دو نظام نوشتاری مصری و سومری تا به مرحله‌ای تکامل یافتند که تعدادی از نشانه‌های واژه نگار قبلی را برای نشان دادن هجاهای گفتاری بکار بردند. ولی به هر حال، استفاده از نظام نوشتار هجایی به طور کامل، زمانی پدیدار می‌شود که فنیقیها (ساکنان لبنان امروزی بین سه تا چهار هزار سال قبل) آن را بکار بردند.

۱-۶-۵ خط الفبایی

الفبا اصولاً مجموعه‌ای از نشانه‌هاست که هر کدام از آنها نوعی آوای مجزا را نشان می‌دهد. استفاده از خط الفبایی در آغاز شکل‌گیری نظام‌های خطی زبانهای سامی، مثل عربی و عبری رخ داده است. بخش عمده الفبای این زبانها، حتی در شکل جدیدشان، از نشانه‌های همخوان تشکیل شده است. این صورت اولیه خط الفبایی که از نظام‌های خطی فنیقیها نشأت می‌گیرد، منشأ کلی بسیاری از دیگر الفباهای موجود در جهان است. گونه‌ی تعدیل یافته این خط را می‌توان در شرق، در نظام‌های خطی هندی و در غرب، در نظام خطی یونانی جستجو کرد.

خلاصه فصل

این فصل به بررسی تعریف زبان و فرضیه‌های مختلف در مورد منشأ گفتار انسان می‌پردازد. در ادامه خصوصیات زبان تعریف می‌شوند که از آن جمله می‌توان به ۱- ارتباطی در برابر اطلاعاتی، ۲- خصوصیات منحصر به فرد (جابجایی، قراردادی بودن زایایی، انتقال فرهنگی، گسستگی و دوگانگی اشاره کرد). پس از بررسی وظایف یا نقشهای زبان، مبحث خط و تکامل آن مطرح می‌شود. و ویژگی‌های انواع خطهای تصویرنگار، معنی‌نگار، واژه‌نگار، رمزی، هجایی و الفبایی توضیح داده می‌شود.

تست‌های آخر فصل

- ۱- "هیروگلیف" چه خطی است؟ (۱) اندیشه نگار (۲) تصویرنگار (۳) واژه نگار (۴) هجانگار (سراسری ۷۴)
-
- ۲- دقیق ترین خط موجود جهان برای نشان دادن آواهای زبان‌ها کدام است؟ (۱) ریپاس (۲) عربی (۳) لاتینی (۴) IPA (سراسری ۷۶)
-
- ۳- برخی از مهم ترین مشکلات خط فارسی عبارتند از: (۱) داشتن نشانه های زائد، ۲- داشتن نقطه و دندانهای زیاد، ۳- نوشته شدن از راست به چپ (۲) منطبق نبودن نشانه به آواهای فارسی، ۲- داشتن پیچ و خمهای زیاد، ۳- سرهم نوشته شدن برخی از حروف (۳) وجود چند نشانه برای یک آوا، ۲- وجود یک نشانه برای چند آوا، ۳- نبودن نشانه برای برخی آواها (۴) وجود نشانه های زیر و زبری، ۲- قرضی بودن آن، ۳- عدم ارتباط تاریخی آن با زبان فارسی (سراسری ۷۷)
-
- ۴- رابطه ی خط و زبان چگونه است؟ (۱) خط شکل کامل و درست گفتار است. (۲) خط ابزاری هنری است که جنبه ی فرهنگی زبان را نشان می دهد. (۳) خط مجموعه ای از حروف است که کوچکترین واحد زبان به شمار می روند. (۴) خط دستگاهی است از نشانه ها که برای نمایش نوشتاری آواهای زبان به کار می رود. (سراسری ۷۷)
-
- ۵- نشانه های زبانی است. (۱) قراردادی (۲) طبیعی (۳) بیشتر منطقی (۴) بیشتر طبیعی و برخی قراردادی (سراسری ۷۶)
-
- ۶- تجزیه دومین زبان کدامیک از ساختمانهای زبانی را در بر می گیرد؟ (۱) آوایی (۲) صرفی (۳) معنایی (۴) نحوی (سراسری ۷۶)
-
- ۷- امکان تجزیه دوگانه به عنوان یکی از ویژگیهای زبان، یعنی: (۱) جملات زبان را می توان به دو شکل گفتاری و نوشتاری تجزیه کرد. (۲) زنجیره گفتار را می توان در دو سطح به واحدهای معنایی و آوایی تجزیه کرد. (۳) هر واحد بزرگتر را می توان به دو واحد کوچکتر تجزیه کرد. (۴) هر جمله را می توان با توجه به دو عامل معنایی و دستوری تجزیه کرد. (سراسری ۷۴)
-
- ۸- دلالت الفاظ بر معانی خود در زبان‌ها از کدام نوع است؟ (۱) ذاتی (۲) طبیعی (۳) تملکی (۴) قراردادی (سراسری ۷۵)

۹- کدام گزینه تعریف "تجزیه دوگانه" است؟ قابل تجزیه است.

(سراسری ۷۸)

- (۱) زبان یکبار به کوچکترین واحدهای معنی دار (تکواژها) و بار دوم به واحدهای صوتی (واج‌ها)
- (۲) هر کلمه بار اول به هجاها (بخش‌ها) و بار دوم به واحدهای صوتی (واج‌ها)
- (۳) هر متن زبانی بار اول به جمله‌ها و بار دوم به کلمه‌ها
- (۴) هر جمله بار اول به گروه‌ها و بار دوم به کلمه‌ها

۱۰- یکی از کاربردهای نوشتار آن است که یک واژه به طور مطلق در ارتباط مستقیم با جسمی در جهان خارج به کار می‌رود. در این حالت از واژه ی استفاده می‌کند.

(سراسری ۸۰)

(۱) grapheme	(۲) pictogram	(۳) Logogram	(۴) ideogram

۱۱- کدام نظریه بیان می‌دارد که "پیدایش زبان ناشی از تکرار صداهایی است که انسان در محیط خود دریافت می‌دارد"؟

(سراسری ۷۳)

(۱) صدابرداری	(۲) منبع الهی	(۳) نام آوایی	(۴) واژه سازی

۱۲- نام این ویژگی زبان که فقط انسان می‌تواند حالت خود را در گذشته و حال و آینده بیان دارد و به انتقال اطلاعات اقدام نماید. اصطلاحاً چه نامیده می‌شود؟

(سراسری ۷۲)

(۱) انتقال فرهنگی	(۲) توانمندی	(۳) جابجایی	(۴) دوگانگی

۱۳- در مورد "الفبای فارسی" کدام گزینه صحیح است؟

(سراسری ۷۲)

- (۱) با نیازهای فارسی کاملاً متناسب است.
- (۲) مأخوذ از الفبای عربی است و با آن مطابق است.
- (۳) ممکن است چند حرف برای یک واج وضع شده باشد.
- (۴) مهمترین اشکالش نداشتن حرفی برای مصوت‌ها است.

۱۴- رابطه‌ی میان لفظ و معنی در همه واژه‌های زبان از کدام نوع است؟

(سراسری ۷۲)

(۱) تاریخی	(۲) طبیعی	(۳) قراردادی	(۴) منطقی

۱۵- آن نقش زبان که برای بیان احساس خود و تأثیر بر دیگران استفاده می‌شود چه نام دارد؟

(سراسری ۷۳)

(۱) انتقالی	(۲) تأثیر متقابل	(۳) غیر کلامی	(۴) گفتاری- حرکتی

۱۶- وجود نام آوایی مانند "وز وز" و "خش خش" و غیره در زبان نشانگر این است که ...

(سراسری ۷۳)

- (۱) این قبیل واژه‌ها رشته‌ای از اصوات هستند.
- (۲) در مورد این قبیل واژه‌ها، ارتباط صورت و معنی به صورت طبیعی برقرار می‌شود.
- (۳) رابطه بین صورت و معنا در کلمات تمام زبانها یک رابطه طبیعی است.
- (۴) این قبیل کلمات در بررسی معنی شناسی کمتر مطرح می‌شود و فاقد اهمیت می‌باشند.

۱۷- تعداد حروف الفبای هر زبان ...

(سراسری ۷۳)

- (۱) لزوماً نشان دهنده تعداد آوای آن زبان نیست.

۲) هر چه بیشتر باشد قدرت ادای صداهای طبیعی در آن زبان بیشتر است.

۳) هر چه بیشتر باشد نشانه کامل تر بودن آن زبان نیست.

۴) هر چه کمتر باشد مشکلات آوایی آن زبان بیشتر است.

۱۸- کدام نظریه بیان می‌دارد که "پیدایش زبان ناشی از تکرار صداهایی است که انسان در محیط خود دریافت می‌دارد"؟

(سراسری ۷۲)

۱) صدابرداری ۲) منبع العی ۳) نام آوایی ۴) واژه سازی

۱۹- زبان عبارت است از ...

(سراسری ۷۳)

۱) دانشی که میان معنا از یک طرف و خواندن و نوشتن از طرف دیگر رابطه ایجاد می‌کند.

۲) دانشی بی‌نهایت مجرد که با استفاده از آن می‌توانیم سخن بگوییم، بخوانیم و بنویسیم.

۳) دستگاهی پیچیده، مجرد و مولد که میان آوا و معنا رابطه ایجاد می‌کند.

۴) گفتگویی بی‌نهایت پیچیده و مولد که میان انسانها برقرار می‌شود.

۲۰- گفتار عبارت است از ...

(سراسری ۷۳)

۱) تولید اشاره ها ۲) تولید اصوات ۳) کنش صوتی ۴) کنش عادی زبانی

۲۱- آن نقش از زبان که برای بیان احساس خود و تأثیر بر دیگران استفاده می‌شود چه نام دارد؟

(سراسری ۷۳)

۱) انتقالی ۲) تأثیر متقابل ۳) غیرکلامی ۴) گفتاری- حرکتی

۲۲- از لحاظ ساختمان کامل ترین زبان دنیا کدام است؟

(سراسری ۷۴)

۱) زبان انگلیسی کامل ترین زبان دنیاست.

۲) زبان عربی کامل ترین زبان دنیاست.

۳) هیچ زبانی کامل نیست.

۴) همه زبانهای دنیا کامل هستند.

۲۳- زبان‌شناسی همگانی معمولاً کدام جنبه های زبان را مورد مطالعه قرار می‌دهد؟

(سراسری ۷۴)

۱) اجتماعی، فرهنگی و آموزشی زبان

۲) ارتباطی، ادبی و عاطفی زبان

۳) آوایی، نحوی، معنایی و واژگانی زبان

۴) تاریخی، تحولی و فلسفی زبان

۲۴- ملاک صحیح و غلط در زبان چیست؟

(سراسری ۷۴)

۱) تنها صورتهایی که با قواعد کتابهای دستور مطابق باشد صورتهای صحیح است.

۲) تنها صورتهایی که توسط بزرگان شعر و ادب استعمال شده صورتهای صحیح می‌باشد.

۳) صورتهای رایج و متداول در هر زبان، صورتهای صحیح آن زبان می‌باشند.

۴) ملاک تشخیص غلط از صحیح در زبان، فهرستههای ارائه شده در کتابهای نگارش است.

۲۵- دستور سنتی با دستور زبان‌شناختی چه تفاوتی دارد؟

(سراسری ۷۵)

۱) با هم تفاوت ندارند و تنها روش آنها فرق می‌کند.

۲) دستور سنتی تجویزی و دستور زبان‌شناختی توصیفی است.

۳) دستور سنتی تنها به مسال صرفی زبان می‌پردازد و دستور زبان‌شناختی به مسائل نحوی.

۴) دستور سنتی به زبان‌شناسی همزمانی و دستور زبان‌شناختی به زبان‌شناسی همزمانی و در زمانی می‌پردازد.

۲۶- عوامل روانی از قبیل پربشانی، ترس، اندوه، شادی و جز اینها در ظاهر می شود. (سراسری ۷۶)
(۱) دانش زبانی (۲) کنش (۳) لهجه (۴) نوشتار

۲۷- زبان‌شناسی است. (سراسری ۷۶)
(۱) بررسی علمی (۲) دانستن زبانهای گوناگون
(۳) شناخت زبانهای علمی (۴) شناخت منشأ زبان

۲۸- از دیدگاه زبان‌شناسی بهترین تعریف زبان کدامست؟ (سراسری ۷۷)
(۱) ابزاری است برای ایجاد تفاهم که از حروف و صداها و کلمات تشکیل شده است.
(۲) پدیده ای است فرهنگی که هویت و رفتار اجتماعی گویندگان خود را باز می نماید.
(۳) دستگاهی است متشکل از نمادهای آوایی قراردادی و معنایی که افراد یک جامعه به کمک آن ارتباط برقرار می کنند.
(۴) مجموعه ای است از واژه ها و جملات که انسانها به کمک آن نیازهای خود را برآورده می کنند.

۲۹- علت اینکه ما می توانیم جملات بی نهایت در زبان خود ادا کنیم و جملات جدید و تازه آن را بفهمیم این است که: (سراسری ۷۷)
(۱) کلمات زیادی را یاد گرفته ایم. (۲) قواعد زبانی را می دانیم
(۳) با صداهاى آن زبان آشنا هستیم. (۴) از کودکی جملات فراوان به خاطر داریم.

۳۰- سطوح مختلف تحلیل زبانی عبارتند از: (سراسری ۷۷)
(۱) لهجه شناسی، واژه شناسی، صرف، نحو
(۲) زبان‌شناسی تاریخی، زبان‌شناسی تطبیقی، زبان شناسی توصیفی
(۳) بررسی زبانهای زنده، بررسی زبانهای باستانی، بررسی متون ادبی
(۴) آواشناسی، ساختواژه، نحو، معناشناسی

۳۱- کدامیک از فرضهای دستور زبان سنتی است؟ (سراسری ۸۲)
(۱) زبان همچون موجودی زنده مدام در حال تغییر است.
(۲) زبان اصیل و درست زبانی است که در کتابت بکار می رود.
(۳) در توصیف حال زبان نباید سیر تحول تاریخی آن را مدنظر گرفت.
(۴) باید با مطالعه روابط صوری در جمله نقش دستوری واژه ها را مشخص نمود.

۳۲- مدام عبارت صحیح نیست؟ (سراسری ۸۲)
(۱) گذشت زمان باعث تباهی زبان نمی شود.
(۲) دستور باید مطابق با اصول منطق باشد.
(۳) تولید جمله های جدید در زبان به خاطر ویژگی خلاقیت آن است.
(۴) از جمله دانش ناآگاه فرد نسبت به دستور زبان مادری خود آگاهی از قواعد صرفی و نحوی آن زبان است.

۳۳- در تجزیه دوگانه در سطح اول، و در سطح دوم، بدست می آید. (سراسری ۸۲)
(۱) واج-واژه (۲) واج-تکواژ (۳) واژه-تکواژ (۴) تکواژ-واج